

Magyarország természetes vizeinek hasznosítása 2017-ben

Pálinkás Imre Pál – Udvari Zsolt
Agrárminisztérium Halgazdálkodási Főosztály

Hazánk természetes vizein, vagyis a halgazdálkodási vízterületeken kifogott hal mennyisége a 2017. évben – az Országos Halgazdálkodási Adattár (a továbbiakban: OHA) adatai szerint – 5606,8 tonna volt, amely mintegy 11%-kal magasabb, mint a 2016. évi 5047,5 tonnás eredmény. Az OHA szerinti halfogási adatok emelkedése feltehetően szoros összefüggésben van többek között – az állami horgászjegy forgalmazási adatok alapján – a hivatalos horgászlétszám növekedésével (10,5%).

Nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek

A nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek száma, illetve összes területe emelkedett az előző évhez képest. Az OHA nyilvántartásában 2017-ben 2250 db nyilvántartott halgazdálkodási vízterület szerepelt összesen 162 539 hektárnyi összterülettel. A 2016. évi adatokhoz (2130 db, 155 197 ha) képest ez 7342 ha területnövekedést, illetve 120 db új nyilvántartott halgazdálkodási vízterületet jelent. Ez a növekedés vélhetően a halgazdálkodási tevékenységet végzőkre irányuló szigorúbb ellenőrzéseknek, az elmúlt időszakban történt haszonbérleti szerződések megújítása okán végzett halgazdálkodási hatósági nyilvántartás-felülvizsgálatoknak, továbbá a bányaművelés alól időközben kivont bányatavak halgazdálkodási vízterületek nyilvántartásába vételének köszönhető (a folyamatot segíti, hogy 2017. január 1-jétől kezdődően a bányató kikerült a helyi adókról szóló 1990. évi törvény hatálya alól).

Természetes vizek halgazdálkodási hasznosítása

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal adatszolgáltatása szerint 2017-ben összesen 442 493 horgász váltott állami horgászjegyet, ami 10%-os növekedést jelent az előző évhez képest. Erőteljesen nőtt a turista állami horgászjegy népszerűsége is: 2017-ben 10 510 fő váltott ki ilyen típusú jegyet, ami a 2016. évhez képest több mint 37%-os forgalomnövekedésnek felel meg.

A természetes vizeken – az előző évhez hasonlóan – 2017-ben is a kizárólag rekreációs célú – horgászati és halászati – hasznosítás kapott főszerepet. Emellett az ökológiai célú, szelektív halászatot, valamint alkalmi jelleggel bemutatási célú, hagyományörző halászatot folytattak a vonatkozó jogszabály szerint kiadott halászati engedély birtokában egyes vízterületeken.

A halgazdálkodási vízterületekről 2017-ben jelentett 5606,8 tonnás halfogásból mintegy 5422,5 tonnát (96,7%) tett ki a horgászattal megszerzett zsákmány. Az ökológiai célú, szelektív halászzal kifogott hal csaknem 130 tonnával (2,31%-kal), a rekreációs halászok zsákmánya pedig 54,5 tonnával (hózzávetőlegesen 1%-kal) képviseltette magát a 2017. évi fogásokban (*1. táblázat*). A rekreációs célú (állami halászjegyes) halászat zsákmánya 2016-ban csupán 24,5 tonna volt, amelynek a 2017. évi eredmény több mint a kétszerese. A halászati engedély birtokában kifogott halmennyiség esetében is hasonló arányú növekedés figyelhető meg.

1. táblázat: Országos halfogás halfogásra jogosító okmány szerinti megoszlása 2017-ben
(forrás: OHA)

2017. évi fogások (kg)	
Halászati engedély	129 778
Állami halászejegy	54 427
Turista állami horgászejegy	2504
Állami horgászejegy	5 420 139
Összesen:	5 606 848

Az egy főre eső átlagos horgászfogás az állami horgászejegyet váltók esetében 12,25 kg, míg a turista állami horgászejegyet váltók esetében mindössze 0,24 kg volt a tavalyi évben. Ez alátámasztja a korábban is levont következtetést, miszerint a turista állami horgászejegy nyújtotta lehetőséget inkább a horgászat rekreációs jellege miatt választják, nem elsősorban a kifogható, azaz megtartható hal kedvéért.

A 2017. évi halfogási adatokat áttekintve megállapítható, hogy a legjelentősebb – összesen közel 105 ezer hektár kiterjedésű – természetes vizeink az összes fogás közel harmadát (32,7%-át) adták (2. táblázat), amely a korábbi évekhez képest magasabb arányt mutat. Az előző évek adatai alapján általában az összes halfogás háromnegyedét, 2017-ben kétharmadát biztosították az 57 ezer hektárnyi területen fekvő „kisebb” vizek, amelyek túlnyomó többségét a hazai horgászigényeket kielégítő intenzíven telepített, illetve kifejezetten „pontyos” vízterületként hasznosítják a halgazdálkodásra jogosultak, és ahol ennek megfelelően, általában jelentősen magasabb az egy főre jutó halfogás.

2. táblázat: Nagyobb halgazdálkodási vízterületek halfogási eredménye 2017-ben
(forrás: OHA)

Vízterület	2017. évi fogások (kg)
Balaton és vízrendszere	688 399
Velencei-tó	60 433
Tisza	305 251
Duna	256 177
Ráckevei (Soroksári)- Duna	216 557
Fertő	8183
Tisza-tó	230 088
Körösök	69 106
Összesen:	1 834 192

A konkrét vízterületek eredményeit elemezve egyértelműen a Balaton és vízrendszerének fogása a legmagasabb. Emellett fontos kihangsúlyozni, hogy a hatalmas (61 ezer ha) felületű vízünkön a fogások zömét a parti, illetve partközeli sávok horgászata biztosította. A Balatont a Duna és a Tisza követi, amiktől alig marad el a Tisza-tó, valamint a Ráckevei (Soroksári)-Duna.

Az előző évi fogási adatokhoz képest – a Fertő kivételével, ahol közel 10%-os csökkenést mutatnak az adatok – minden nagyobb természetes víz esetében kisebb-nagyobb mértékben nőtt a halfogás a 2016. évi eredményhez képest. Jelentősen nőttek a halfogások a Tisza-tavon, a Tiszán, a Dunán és a Velencei-tavon.

A 2017. évi országos halfogási adatok – a fontosabb halfajok, illetve csoportok szerinti – megoszlását bemutató táblázatot (3. táblázat) áttekintve megállapítható, hogy 2016-hoz képest növekedett, míg a korábbi évek átlagához képest hasonló mennyiségű halat fogtak ki a természetes vizeken. A korábbi évekhez képest bekövetkezett meghatározó különbséget nyilvánvalóan a horgász-halászfogások megoszlásának változása jelenti.

3. táblázat: Országos halfogási adatok halfajonként, illetve csoportonként 2017-ben
(forrás: OHA; számadatok egész kg-ra kerekítve)

Halfaj	2016. év (kg)	2017. év (kg)	Változás (%)
Amur	285 906	315 344	+10%
Angolna	3360	6209	+85%
Balin	50 403	54 750	+9%
Compó	4113	5214	+27%
Csuka	108 810	143 640	+32%
Fogassüllő	208 440	210 956	+1%
Garda	3260	3514	+8%
Harcsa	154 680	187 406	+21%
Kecsege	540	669	+24%
Kősüllő	11 157	12 935	+16%
Márna	44 305	29 334	-33,80%
Menyhal	4335	3646	-15,90%
Ponty	2 953 402	3 385 974	+15%
Sebes pisztráng	4216	2621	-37,80%
Széles kárász	4471	2556	-42,80%
Egyéb őshonos	691 707	653 285	-5,60%
Egyéb idegenhonos	514 364	588 801	+14,50%
Összesen:	5 047 469	5 606 848	+11%

Az előző évhez képest igen jelentősen növekedett az angolna fogása (+85%), amely a magas vízállás következtében végzett balatoni vízeresztéssel összefüggően végezhető ökológiai célú, szelektív halászat eredménye okozott (Sió-zsilip angolnacsapdája). Jelentősebb mértékben nőtt a csuka (+32%), a compó (+27%) és a harcsa (+21%) fogási eredménye.

Mérsékelten növekedett a kősüllő (+16%), a ponty (+15%), az amur (+10%), a balin (+9%), a garda (+8%), továbbá az előző évhez képest nagyobb gyakorisággal végzett ökológiai célú, szelektív halászatnak köszönhetően 14%-kal növekedett az egyéb idegenhonos fajok fogása. Az egyéb őshonos halfajok (-5,6%) és a menyhal (-15,9%) esetében kismértékű, míg a márna (-33,8%) és a sebes pisztráng (-37,8%) esetében érdemi mértékű fogáscsökkenés történt.

A kecsge és a széles kárász, mint nem fogható őshonos halfajok fogási adatai feltehetően többségében inkább a fogási naplókba hibásan bejegyzett adatokból, nem pedig a halgazdálkodási hatóság által esetlegesen engedélyezhető kifogásból származhatnak. Valószínűsíthető, hogy az alapértelmezetten nem fogható széles kárászhoz bejegyzett halak többsége ezüstkárász volt, csak a horgászok zöme a keszegektől eltérő módon beírható „kárász” oszlopot látva az ezüstkárász-fogásait jegyezte fel e módon. A regisztrált kecsge- és széles kárász fogások jelentős csökkenése jelzi, hogy célt ért az ezzel kapcsolatos figyelemfelhívás és ismeretterjesztés.

Bár e nyilvánvalóan téves adatok mértéke elenyészőnek tekinthető az összfogás tekintetében, mégis rámutatnak arra, hogy a fogási naplók pontos vezetését és a különböző szinteken végbemenő összesítések minőségét – bár sokat javult az elmúlt években – kívánatos lenne még tovább javítani. A rendelkezésre álló adatbázis hitelessége – és felhasználhatósága – csakis így lesz biztosítható.

Haltelepítések

2017-ben a halgazdálkodásra jogosultak összesen 3 910 785 kg egynyaras és idősebb korosztályú halat, valamint több mint 24 millió zsenge és előnevelt ivadékot telepítettek természetes vizeinkbe (4. táblázat). A hazai viszonyokhoz és igényekhez igazodva a telepítések döntő többségét a ponty faj – mintegy 3568 tonna tömeggel és 15,2 millió darab kihelyezett egyeddel – adta, de előremutató, hogy több, korábban ritkán telepített halfajból is egyre jelentősebb mennyiséget helyeztek ki. Utóbbiak között érdemes megemlíteni a csaknem 8 tonna compót és a 2,1 tonna széles kárászt, de a telepítési adatok alapján folyamatosan növekszik a keszegfélék (főként a dévérkeszeg, a jászkeszeg és a bodorka), valamint az elsőrendű haszonhalként számon tartott – napi darabszám-korlátozással is védett, értékes sporthalként ismert – balin kihelyezése is. Megjegyzendő, hogy márnát az OHA adatai alapján 2017-ben sem telepítettek az országban, amelyet a nagy folyók öfenntartó állománya magyarázhat. Örvendetes elmozdulás, hogy a horgászok között egyre népszerűbb, de sok vizünkben csak szerény állománnyal jellemezhető kősüllő is megjelent a kihelyezett halfajok között, igaz egyelőre csak jelképes mennyiséggel.

4. táblázat: Természetes vízi haltelepítés Magyarországon 2017-ben
(forrás: OHA)

Halfaj	Zsenge ivadék	Előnevelt ivadék	I. nyaras	II. nyaras	III. nyaras	III+ nyaras	Vegyes	Fészek	Mindösszesen:	
	db	db	kg	kg	kg	kg	kg	db	db	kg
Amur	0	0	0	956	10 023	0	720	0	0	11 699
Balin	0	29 800	480	255	0	0	22	0	29 800	757
Compó	0	120	2515	4771	0	0	495	0	120	7781
Csuka	1 400 000	1 608 400	4993	11 278	8070	242	410	0	3 008 400	24 993
Fogassüllő	2 600 000	2 396 764	13 574	10 200	5320	646	2491	2016	4 998 780	32 231
Harcsa	100 000	293 350	1045	939	1416	250	0	0	393 350	3650
Kecsege	0	53 310	1576	0	500	0	0	0	53 310	2076
Keszegfajok	0	420 300	16 170	77 663	27 065	4864	125 863	0	420 300	251 625
Kősüllő	0	15 000	0	0	300	0	0	0	15 000	300
Menyhal	40 000	26 000	40	0	0	0	0	0	66 000	40
Ponty	7 000 000	8 174 550	75 573	458 819	2 453 104	54 774	526 687	0	15 174 550	3 568 957

Sebes pisztráng	0	14 000	100	320	200	0	0	0	14 000	620
Sügér	0	26 000	0	200	0	0	0	0	26 000	200
Széles kárász	0	0	130	100	801	0	1136	0	0	2167
Afrikai harcsa	0	0	2589	1100	0	0	0	0	0	3689
Összesen:									24 199 610	3 910 785

Halfogyasztásunk

A hazai egy főre jutó halfogyasztásban 28 százalékos növekedés figyelhető meg az elmúlt öt évben. Míg 2012-ben 4,95 kg/fő volt, addig 2016-ra 5,73 kg/fő, 2017-re pedig 6,4 kg/fő/év-re növekedett az éves halfogyasztásunk. Megjegyezzük, hogy az éves halfogyasztás számításánál a statisztika nem tud számolni a „nem regisztrált” horgászfogással, valamint a jogellenes módon megszerzett és számla nélkül eladott halmennyiséggel.

A 2017. évi halfogyasztás növekedésének oka, hogy Magyarországon a haltermelésen belül az étkezési haltermelés több mint 10 százalékkal emelkedett a 2016. évi értékhez képest, illetve a hazai hal- és halászati termékek importja is 5 százalékkal bővült 2017-re. Igaz, hogy a halhús fogyasztásunk még mindig messze elmarad az EU átlagától, ami kb. 23 kg/fő évente, de ha belegondolunk, hogy hazánk nem rendelkezik tengeri halászzal, még így is említésre méltó, hogy növekedő halfogyasztási tendenciát tudunk elérni a „csak” édesvízi akvakultúra termelés fokozásával.

A fogyasztási célú hal ÁFA-tartalma 2018. január 1-jétől 27-ről 5 százalékra mérséklődött. Az intézkedéstől a kormányzat a hal fogyasztói árának csökkentését, illetve a magyar halfogyasztás növekedését várja el. Fontos azonban kiemelni, hogy az ÁFA-csökkentés hatásairól korai még következtetéseket levonni. A csökkentés haltermelésre és a halfogyasztásra gyakorolt hatásainak számszerűsítése a statisztikai összesítések után 2019. év közepére várható.

Hivatkozás:

Pálinkás I. P. & Udvari Zs. (2018): Magyarország természetes vizeinek hasznosítása 2017-ben.

www.halaszat.kormany.hu